

Målnummer:	5221-96	Avdelning:	1
Avgörandedatum:	1998-01-20		
Rubrik:	Arbetskadeförsäkrad har genomgått medicinsk behandling under tid han uppburit sjukbidrag från den allmänna försäkringen. Då hans förvärvsförmåga ansetts vara för längre tid bestående nedsatt har han tillerkänts arbetsskadelivränta under sjukbidragstiden.		
Lagrum:	4 kap. 1 § första stycket lagen (1976:380) om arbetskadeförsäkring		
Rättsfall:	<ul style="list-style-type: none">• FÖD 1985:4• RÅ 1996 ref. 81		

REFERAT

O.K. arbetade som resemontör. Den 3 september 1992 råkade han ut för ett olycksfall i arbetet, varvid han ådrog sig multipla skador i bl.a. ansiktet och ryggen samt förlorade två fingrar på höger hand. Försäkringskassan godkände genom beslut den 22 april 1993 olycksfallet som arbetskada och utgav efter samordningstidens utgång sjukpenning enligt lagen (1976:380) om arbetskadeförsäkring (LAF) till dess rätten till sådan sjukpenning genom en lagändring upphörde vid utgången av juni 1993. O.K. återgick i arbete på halvtid hösten 1993 men blev på nytt helt sjukskriven den 1 mars 1994. I september 1994 genomgick han en ryggoperation. O.K. började åter arbeta på halvtid den 24 april 1995. Försäkringskassan beviljade O.K. halvt sjukbidrag enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) för februari 1994, helt sjukbidrag under tiden mars 1994 - april 1995 och därefter halvt sjukbidrag t.o.m. januari 1996. O.K. uppbar därefter halv förtidspension.

Älvsborgs läns allmänna försäkringskassa beslutade den 25 april 1995 att inte tillerkänna O.K. livränta under sjukbidragstiden, eftersom läkningsprocessen pågick och tillståndet inte bedömdes vara stationärt.

I överklagande yrkade O.K. livränta för sin arbetskada. Han anförde att enligt uppgift från AMF skiljde sig beslutet helt från tidigare tillämpning av lagen.

Länsrätten i Älvsborgs län (1995-10-30, ordförande Thorson) yttrade: Enligt uppgift till försäkringskassan från förtroendeläkaren S.S. den 1 februari 1995 bedömer han att O.K:s tillstånd var stationärt när sjukbidraget beviljades den 7 september 1994. O.K. genomgick en ryggoperation i december månad 1994. Resultatet blev bra och han skulle enligt uppgift sedan lära sig att använda ryggen på rätt sätt för att sedan börja arbetsträna på den gamla arbetsplatsen. Det är dock inte troligt att han kommer att återgå på heltid då han är stelopererad i ryggen och inte kan greppa riktigt med högerhanden. - Länsrätten gör följande bedömning. - Rätt till egenlivränta har den försäkrade sedan hans akuta sjukdom har upphört. Vid vilken tidpunkt sjukdomstillståndet skall anses ha upphört har enligt praxis ansetts vara när den egentliga sjukdoms- och läkningsprocessen upphört och när läkarvård eller annan återställande behandling inte längre behövs. Man bör - eftersom det skall göras samma invaliditetsbedömning som inom den allmänna försäkringen - också beakta hur begreppet pensionsfall tolkas i en fråga om förtidspension eller sjukbidrag. Socialministern uttalade i prop. 1962:90 att det synes riktigast att tidpunkten för pensionsfallet så nära som möjligt ansluter till att nedsättningen i den försäkrades arbetsoförmåga nått det stadium ifråga om grad och

varaktighet, som förutsättes för rätt till sjukbidrag eller förtidspension. - Med beaktande av vad som ovan anförts finner länsrätten att rätt till livränta föreligger under tid O.K. uppbär sjukbidrag då försäkringskassan genom sitt beslut om sjukbidrag gjort den bedömningen att hans arbetsförmåga är helt nedsatt och detta kan antas bli bestående avsevärd tid. Det förhållandet att O.K. arbetstränar under tiden han uppbär sjukbidrag ändrar inte länsrättens bedömning i sak, då arbetsträningen i sig inte ger någon inkomst utan endast är att betrakta som ett led i hans rehabilitering. O.K. har en inkomstförlust till följd av sin arbetsskada och den skall han således också enligt lag kompenseras för. - Överklagandet bifalles på så sätt att O.K. beviljas livränta under den tid han uppbär sjukbidrag. Länsrätten visar målet åter till försäkringskassan för erforderlig handläggning.

I överklagande yrkade Riksförsäkringsverket att länsrättens dom skulle upphävas och försäkringskassans beslut fastställas. Verket anförde bl.a. följande. I förarbetena till 4 kap. 1 § LAF (prop. 1975/76:197) anfördes i specialmotiveringen att livränta skall avlösa sjukpenning som ersättning för inkomstförlust då det akuta sjukdomstillståndet har upphört. Beträffande tidpunkten när sjukdomstillståndet anses upphöra föreslogs ingen förändring gentemot äldre praxis. Yrkesskadekommittén redovisade i sitt betänkande (SOU 1975:84 s. 103) ett uttalande av Riksförsäkringsanstalten till vägledning för tillämpningen av motsvarande stadgande i 1916 års lag om försäkring för olycksfall i arbete av innebörd att sjukdomstillstånd anses fortvara under den tid under vilken den egentliga sjukdoms- och läkningsprocessen pågår samt så länge läkarvård eller annan behandling för den skadades återställande erfordras. Frågan om tidpunkten när sjukdomstillståndet har upphört har fått särskild betydelse från och med den 1 juli 1993 då arbetsskadesjukpenningen slopades. I förarbetena till denna lagändring (prop. 1992/93:178 s. 44) anfördes bl.a. att förslaget innebar att den som till följd av arbetsskada fått sin arbetsförmåga nedsatt med minst en fjärdedel skulle erhålla sjukpenning från den allmänna försäkringen. Med sjukdomstid avsågs tiden fram till dess att sjukdomstillståndet upphört. Beträffande tidpunkten för detta föreslogs ingen ändring i förhållande till då gällande regler. Det anfördes även att försäkringskassorna torde sakna anledning att pröva om den försäkrade hade ådragit sig arbetsskada förrän i samband med att en anmäld arbetsskada föranlett arbetsbyte med inkomstförlust som följd eller i samband med en förtidspensionering och fråga om livränta således uppkommit. Försäkringskassan beviljar efter ansökan sjukbidrag och byter numera även i vissa fall ut sjukpenning mot sjukbidrag under den tid då läkningsprocess och medicinsk behandling/rehabilitering pågår (jfr Riksförsäkringsverkets allmänna råd 1993:5). Frågan om sjukdomstillståndet har upphört måste därför prövas även i det fall sjukbidrag beviljas. Riksförsäkringsverket har därför i Allmänna råd 1994:3 om ersättning enligt LAF rekommenderat att livränta inte beviljas under tid då den försäkrade genomgår medicinsk behandling eller medicinsk rehabilitering även om sjukbidrag har beviljats.

O.K. ansåg att överklagandet skulle avslås och anförde att det aldrig hade varit aktuellt att han skulle kunna återgå till arbete på heltid. Det var dessutom tveksamt hur länge han förmådde arbeta över huvud taget eftersom han alltför hade svår värk.

Kammarrätten i Göteborg (1996-05-29, Edström, referent samt nämndemännen Rasmuson och Svantesson) instämde i länsrättens bedömning och ändrade därför inte den överklagade domen.

Kammarrättsrådet Nyström och kammarrättsassessorn Larsson var av skiljaktig mening och anförde: De skador som O.K. åsamkades vid olycksfallet i arbetet den 3 september 1992 är såvitt framkommit i målet fortfarande föremål för medicinsk behandling/rehabilitering. Med hänsyn härtill anser vi att den sjukdom som förorsakats av arbetsskadan inte kan anses ha upphört. O.K. är därför inte berättigad till livränta.

Riksförsäkringsverket överklagade och hänvisade till sin utveckling av talan i kammarrätten och anförde därutöver följande. O.K. var föremål för medicinsk rehabilitering i första hand under hela sjukbidragstiden. Den sjukdom som hade förorsakats av skadan hade inte upphört och hans arbetsförmåga kunde därför inte anses bestående nedsatt. O.K. var därför inte berättigad till livränta enligt 4 kap. LAF under denna tid. I andra hand ansåg verket att han i vart fall tills han stadigvarande återgått på halvtid i arbete, dvs. t.o.m. april 1995, på samma grund inte kunde anses berättigad till livränta enligt LAF.

O.K. bestred bifall till överklagandet. Han anförde bl.a. att den sjukdom som hade förorsakats av skadan hade upphört i vart fall vid den tidpunkt då han började arbeta halvtid hösten 1993. Rätteligen borde han därför ha beviljats livränta redan fr.o.m. den 1 november 1993. Det fanns inte något krav på att all medicinsk behandling skulle vara avslutad för att livränta skulle kunna utgå. Ett sådant krav var oförenligt med reglerna i 6 kap. 5 § LAF. Enligt detta lagrum kunde numera - efter arbetsskadesjukpenningens upphörande fr.o.m. den 1 juli 1993 - ersättning utgå endast i form av livränta under just sådan behandling och rehabilitering som enligt Riksförsäkringsverket utgjorde hinder mot att bevilja livränta.

Regeringsrätten (1998-01-20, Björne, Tottie, Holstad, Rundqvist, Eliason) yttrade: Skälen för Regeringsrättens avgörande. Enligt 4 kap. 1 § första stycket LAF har försäkrad som till följd av arbetsskada har fått sin förmåga att skaffa sig inkomst genom arbete nedsatt med minst en femtondel, sedan den sjukdom som har förorsakats av skadan har upphört, rätt till livränta för den inkomstförlust som uppkommer.

I målet är fråga om innebörden av lagens krav att den sjukdom som förorsakats av arbetsskadan skall ha upphört. Den försäkrade har i förevarande fall under den tid som är aktuell genomgått medicinsk behandling. Han har emellertid samtidigt uppburet sjukbidrag. Enligt 7 kap. 1 § andra stycket AFL utgår sjukbidrag om nedsättningen av arbetsförmågan inte kan anses varaktig men kan antas bli bestående avsevärd tid.

Före de ändringar i LAF som trädde i kraft den 1 juli 1993 spelade det mindre roll när rätt till livränta inträdde, eftersom den då avskaffade arbetsskadesjukpenningen dittills hade lämnat i princip samma kompensation för inkomstbortfall som livräntan. I praxis förekom emellertid att en arbetsskadad erhöll livränta enligt LAF när sjukbidrag tillerkändes honom enligt AFL.

I förarbetena till 4 kap. 1 § LAF anfördes att livränta skulle avlösa sjukpenning såsom ersättning för inkomstförlust då det akuta sjukdomstillståndet upphört (prop. 1975/76:197 s. 96). Ett sjukdomstillstånd hade dittills ansetts fortvara under den tid den egentliga sjukdoms- och läkningsprocessen pågick samt så länge läkarvård eller annan behandling för den skadades återställande erfordrades (SOU 1975:84 s. 103). Den nu berörda anknytningen till den allmänna försäkringens invaliditetsbegrepp innebar emellertid att en livränta enligt LAF - till skillnad mot den tidigare yrkesskadelivräntan - endast skulle avse skadans försörjningsekonomiska konsekvenser. Eftersom det ofta stötte på svårigheter att i omedelbar anslutning till en långvarig sjukperiod med någon större grad av säkerhet kunna bedöma den framtida nedsättningen av förvärvsförmågan, kunde det i osäkra fall vara lämpligt att till en början bestämma livräntan för en begränsad tid för att få möjlighet att följa den kommande utvecklingen. En livränta borde i princip inte fastställas definitivt förrän den rehabilitering som kunde vara lämplig och möjlig i varje enskilt fall hade genomförts (prop. 1975/76:197 s. 68 och 74).

I lagmotiven avseende de nyss nämnda ändringarna i LAF år 1993 sades att principen att en arbetsskada skulle ersättas med ett högre belopp än en annan skada alltså borde gälla. Med hänsyn till kostnadsutvecklingen och risken för att arbetsskadesjukpenningen verkade rehabiliteringshämmande föreslogs att,

såvitt avsåg arbetsskadeförsäkringen, en sådan högre ersättning skulle gälla först sedan en bestående nedsättning av arbetsförmågan till följd av arbetsskadan hade inträtt. Rätten till arbetsskadesjukpenning skulle därför i princip slopas och sjukpenning i stället utgå enligt AFL. Med sjukdomstid avsågs tiden fram till dess att sjukdomstillståndet upphörde. Beträffande tidpunkten härför föreslogs ingen ändring i förhållande till dåvarande regler. Inte heller vad gällde förutsättningarna för att erhålla livränta respektive livräntans storlek föreslogs någon förändring av då gällande regler (prop. 1992/93:178 s. 43 f.).

Regeringsrätten gör följande bedömning.

De nyss berörda bestämmelserna jämte lagmotiven föranleder slutsatsen att det alltså är möjligt att en försäkrad, som uppbär sjukbidrag, samtidigt tillerkänns livränta enligt LAF. Denna slutsats vinner stöd av ersättningsbestämmelserna i 6 kap. 5 § LAF, som föreskriver att under tid då den försäkrade är föremål för sådan behandling eller rehabilitering som avses i 3 kap. 7 b § (medicinsk rehabilitering) eller 22 kap. 7 § AFL hans förmåga att skaffa sig inkomst genom arbete skall anses nedsatt även i den mån åtgärden hindrar honom att förvärvsarbeta. Bestämmelserna förutsätter alltså att livränta kan utgå under tid för medicinsk rehabilitering enligt 3 kap. 7 b § AFL.

Av 4 kap. 1 § LAF framgår att livränta i anledning av en arbetsskada skall grunda sig på ett ekonomiskt invaliditetsbegrepp. Rätt till livränta föreligger således när den försäkrades förvärvsförmåga blivit bestående nedsatt med minst en femtondel. Ett sådant fall bör anses vara när det inte längre bedöms vara möjligt att genom medicinsk behandling väsentligen återställa hans arbetsförmåga. Har den försäkrades arbetsförmåga blivit delvis nedsatt kan en fortsatt medicinsk behandling vara inriktad på att förebygga en fortsatt försämring av arbetsförmågan eller på att lindra de besvär som uppkommit till följd av skadan eller sjukdomen. Livränta bör då kunna fastställas för den konstaterade bestående nedsättningen av förvärvsförmågan och, när skäl därtill finns, tidsbegränsas i avvaktan på den fortsatta utvecklingen av den försäkrades möjligheter att bidra till sin egen försörjning.

O.K. har efter arbetsskadan, när han inte varit helt sjukskriven, arbetat endast halvtid. Den medicinska utredningen i målet får anses utvisa att den egentliga sjukdoms- och läkningsprocessen inte längre kunde anses pågå, när O.K. beviljades sjukbidrag. Den medicinska behandling han genomgick under sjukbidragstiden kan inte betraktas som en återställande behandling, inriktad på att återge honom i huvudsak hans tidigare kapacitet att förvärvsarbeta. Eftersom O.K. alltså fått en för en längre tid bestående, tillräckligt omfattande nedsättning av sin förvärvsförmåga har han rätt till ersättning i form av livränta för den inkomstförlust som han åsamkats. O.K. är därför, som länsrätten och kammarrätten funnit, berättigad till en tidsbegränsad livränta för den tid han uppburit sjukbidrag eller fr.o.m. februari 1994. Riksförsäkringsverkets överklagande skall således avslås.

Regeringsrättens avgörande. Regeringsrätten fastställer det slut som kammarrättens dom innehåller.

Föredraget 1997-12-09, föredragande Nielsen, målnummer 5221-1996

Sökord: Arbetsskadeförsäkring; Livränta

Litteratur: SOU 1975:84, s. 103, 117, 120-123; prop. 1975/76:197, s. 35, 74-75, 96; prop. 1992/93:178, s. 43-44; Grönwall Hessmark, Arbetsskadeförsäkring och statligt personskadeskydd, 5:e rev. uppl. 1990, s. 178-180; Riksförsäkringsverkets allmänna råd 1993:5, s. 16-17, 31; Riksförsäkringsverkets allmänna råd 1994:3, s. 37, 41-42.
